HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא [א] חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגיא ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ [ב] א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא [א] לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי [ג] תיובתא והלכתא אין משום דתני רבי חייא כוותיה: והרחב מעשר ימעט: אמר אביי [ד] תנא [ב] והרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי ביראות [ה] ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי

עושה

רבי היא דאמר בעינן ב'. שיורין לחצר של עשר הנפרצת במלואה: **חצר ניתרת בפס אחד.** אם נפרצה לרשות הרבים ונשתייר בה מצד א' מותרת. ובשאין הפירצה יותר מעשר עסקינן דאי יותר מעשר לא מהני ליה מחילה להאי חצר: **האי מאי אי אמרת בשלמא.** מתני' כדהוה שמעינן לה מעיקרא במכוונת קטנה כנגד אמצעיתה של גדולה ומהאמה היתירה נשארו שלשה לכאן ושלשה לכאן וי"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים משני רוחות ואפילו הכי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים לא מהני (א) ורבי בשני פסין דחצר כרבי יוסי סבר לה דאמר במתני'[ו] אין לחי פחות מרוחב שלשה וכל שכן פסין דחצר דבעי רוחב כדבעי רבי יוסי בלחי: **ודרבינא.** דאוקמא [ט:] במופלגין מזה בשנים ומזה בארבעה ליתא דא"כ לא הוה משתריא גדולה דפס ב' טפחים לא מהני וכיון דליתא לדרבינא ליתא נמי לדרבי זירא דאוקמא [שם] בנכנסין דכיון דמכוונת שלשה מכאן ושלשה מכאן כניסה מאי מהניא הא כי נכנסין נמי איכא [ז] למשרייה (ב) בנראה מבחוץ ושוה מבפנים מב' רוחות ולא שרינן לה דמוקמינן ליה בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי משום הכי יהיב תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דניהוו לה לגדולה שלשה מכאן ושלשה מכאן משום דרבי שני פסין בעי ורחבי' שלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: **אלא אי אמרת נראה מבחוץ.** מהני וקטנה דאסירא היינו טעמא משום דאיתא לדרבי זירא בנכנסין ולדרבינא במופלגין וליכא לבוד משני רוחות ואפילו הכי גדולה משתריא בגיפופין הנשארין לה מאחורי הכניסות ואף על פי שרוחב האחד אינו אלא ב' טפחים דלא סבר לה כר' יוסי: **גדולה בי"א.** דיהיב תנא שיעורא לעודפה אמה למה לי: **אי למשרייה לגדולה.** דליהוי לה שיור משני לדדין קאתי: **בעשר ושני טפחים סגי.** דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: **ואי למיסרה לקטנה קאתי.** כדי שירחקו כותלי אורך הגדולה מכניסתה של קטנה ד' טפחים מצד האחד דלא לימצי למימר לבוד למשרייה ולאגמוריה דאי לאו הכי הוה שרינן לה בקטנה בנראה מבחוץ ע"י לבוד: **לישמעינן.** גדולה רחבה הרבה ומיפלגי טובא דהוי מילתא דפסיקא דהא לאו מילתא דפסיקא היא הואיל ומופלג'[ח] מכותל זה בשלשה ומכותל זה בשלשה ואי הגדולה רחבה הרבה הוה תני הוה[ט] גמרינן מינה טפי דמשום הפלגה מיתסרא והא ליכא למימר דדק תנא בשיעורין לאשמועינן דבהכי הוא דמיתסרא ובציר מהכי לא דהא בי' וד' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת בחצי טפח מכאן ובשלשה וחצי מכאן דמשתריא גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה וחצי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לבוד משני רוחות: **אלא לאו ש"מ.** על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן למשרייה לגדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דנראה מבחוץ לא מהני ש"מ: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דרבה בר רב הונא מרב הונא אבוה דנראה מבחוץ נידון משום לחי: **לחי המושך עם דופנו של מבוי.** לחוץ שנראה כמאריך את דופן המבוי שמעמיד חודו כנגד עובי הדופן דמיכסי חודו בעוביו של דופן דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: **בכולו.** בכל המבוי שהרי אין כאן לחי: **שמע מינה משך מבוי ארבע.** מדקאמר נידון משום מבוי: **בין לחיים אסור.** מדקאמר עד חודו הפנימי: **ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.** מדקאמר נידון משום לחי: **תיובתא והלכתא.** דהא אותביניה מחצר קטנה שנפרצה לגדולה: **דתני רבי חייא כוותיה.** כותל שלידו אחד כנוס כו' [ט:]: **עד כמה.** יהא רחב ולא יהא צריך למעט לרבי יהודה: **פסי בירואת שהתרתה בהן.** שלש עשרה אמה ושליש דתנן בפרק שני (לקמן יז:) עושין פסין לבירות שברשות הרבים והן עמוקין עשרה ואסור למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לארבע פיאות ולשוויה בין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ושרי רבי יהודה להרחיק זה מזה מלא שני רבקות של ארבעה ארבעה בקר ועוביה של פרה אמה ושני שלישי אמה דהוו להו שלש עשרה אמה ושליש לשמונה בקר: **והיא הנותנת.** מדה זו שאתה מביא בה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושליש למבוי משום טעמא דלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הוא דליכא עומד מועט משום הכי לא התרתה בו יותר משלש עשרה אמה ושליש אבל מבוי דרובו סתום שרי ביה טפי: **אי נמי לאידך גיסא.** דלא תיתי ליה מפסי בירות דאילו התם הוא דהקלת בה קולא דמכשרת ליה בפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחריתי דלהוי חשוב פתח עד שלש עשרה אמה ושליש: **כלל כלל לא.** טפי מעשר לא: **אין הלכה כאותה משנה.** דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה לקנה:

ומעמידו

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא וכו'. משמע לרבנן אפילו בחצר מרובעת סגי בפס משהו דבמרובעת פליגי כמו שאפרש לקמן (ג): **ושני טפחים סגי.** האי ב' טפחים לאו דוקא דהא אמרינן (לקמן ד' יב.) בשתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן ואין סברא לומר דמשהו לאו דוקא כדאמרינן פרק חלון (לקמן ד' פ.) גבי שיתופי מבואות וצריך להגביה כל שהוא וכמה כל שהוא טפח דאם כן הוה ליה לפרושי כי התם אי נמי בפס גמור סגי בשני משהויין אבל כותל עצמו לא חשיב פס אם לא ברוחב טפח דאין היכר כל כך בכותל כמו בפס גמור:

עושה

רבינו חננאל

ור' היא דצריך בחצר שני פסין, דתניא חצר ניתרת בפס אחד ר' אומר בשני פסין. עכשיו אם תאמר דר' זירא דאמר בנכנסין כותלי קטנה בגדולה ג' ליתה. ודרבינא נמי דאמר במופלגת [מכותל זה] ד' ומכותל זה ב' ליתה, ולעולם אין נכנסין כותליה ולא אחד מהן רחוק ד' טפחין וכותליהן שווין, וזו י"א אמה וזו י' אמה, נמצאת הגדולה יתירה על הקטנה ג' טפחים מיכן וג' טפחים מיכן. ומתני' ר' היא, ור' סבר לה כר' יוסי דאמר רוחבן של לחיים ג' טפחים לכל אחד, ולחיים מעליא הוו. ואמאי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, ודר' זירא (לדרבינא) [ודרבינא] איתא, ור' לא סבר לה כרבי יוסי, אמאי תני אדא גדולה בי"א קטנה בי', אי לאסור קטנה קאתי לאשמועינן אפילו מפלגא טובא. אי למישרי גדולה לשמעינן דגדולה יתירה על הקטנה שני משהויין, משהו מיכן ומשהו מיכן, דהווין לחיים של גדולה, כדתנן רחבן ועוביין כל שהוא. אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ. **אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא.** כבר פירשנוה הא דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא במקומות הרבה, דבר זה מפורש בנדרים, כד חלש רב יוסף איעקר תלמודיה ואנשייה מצעריה, וכד איתפח אהדריה ליה אביי, היינו דאמר את אמרת לן ואהא אמרת לן, בלחי המושך עם דופנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשמש עם חודו הפנימי. ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו כו'. ואסיקנא והילכתא נידון משום לחי. פיסקא, והרחב מי' אמות ימעט. ואמרינן הא דאמר ר' יהוד' [דא"צ] למעט אם הוא רחב כמה אליבא דר' יהוד' אין צריך למעט. ובאנו לפרש טעמיה דר"י מפסי ביראות דמתיר התם רחב בין הדיומדין כמלוא שתי רבקות של ד' ד' בקר, הנה ח' פרות, וכל פרה מפורש כי עוביה אמה ושני שלישי אמה, נמצא המקום שמפיל ח' פרות ח' אמה, ונשאר עדיין מעובי הפרות שני שלישי אמה לפרה והן ח' פרות, הרי י"ו שלישים ה' אמה ושליש. נמצא הכל י"ג אמה ושליש אמה. וא' ק"ו מפסי ביראות ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ י"ג אמה ושליש על העומד, והוא הדיומד שהוא רחבו ג' טפחים, ג' מיכן וג' מיכן וזהו הפרוץ מרובה על העומד, מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד כו'. **ודחינן היא הנותנת.** כלומר זו היא הראייה שהבאת ללמד ממנה, מראה כי חילוף מה שאמרת. הא דתהי לוי מבוי שרחב כ' אמות נועץ קנה באמצעיתו ודיו כו', לית הילכתא כוותיה. **והיכי עביד הא. אמר אביי**[א]

[א] לפנינו שמואל משמיה דלוי.

רב נסים גאון

אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אין נידון משום לחי, ור' סבר לה כר' יוסי. זה הדבר חוזר על מה שאמר ר' יוסי במשנה בפירקין ברוחב הלחיים ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים. אמר ר' יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא, אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן ואהא אמרת ניהלן. תמצא במסכ' נדרים בפרק אין בין המודר הנאה מחבירו, רב יוסף חלש אייקר ליה תלמודיה, אהדריה אביי קמיה. ובכל דוכתא היינו דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתתא. פסי ביראות שהתרתה כאן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר מי"ג אמה ושליש. עיקר שלו בפרק ב' דתנן עושין פסין לביראות ד' דיומדין נראין כח', ולפי שרוחב הדיומד ו' טפחים שהן אמה, נמצא לשני הדיומדין ב' אמות ובהן הותר לטלטל ביניהן בפרוץ מרובה על העומד. ובתלמוד ארץ ישראל גרסי שבכל מקום עומד מרובה על הפרוץ וכאן הקלתה עליו שיהא הפרוץ רבה על העומד. והחמרתה עליו בדבר זה שבכל מקום עושה פס של (י') [ד' טפחים וכאן של ו'] טפחים. ופירוש י"ג אמה ושליש שביניהם הוא ששנינו בסוף המסכת ור' יהודה אומר שלד' ד' קשורות ולא מותרות. נמצא בין ב' הדיומדין רוחב שיעור ח' פרות, כשתתן לכל אחת מהפרות ב' אמות פחות שליש. וכשתצרפנו לח' ימצא י"ג אמה ושליש. ומיכן אמרו לא התרתה בהן יותר מי"ג אמה ושליש. ומה שאמרו **מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד.** כבר מפורש הוא בזה הפרק במשנה ובלבד שלא יהיו פרצות יתירות על הבניין. ובברייתא יש עוד ואם הוה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור. וזה כלל לכל מחיצות שבת חוץ מפסי ביראות, כמו שביארנו שהיא מיוחדת.

מסורת הש"ס

א) לקמן יב., ב) [לקמן מא. סו: עג. פט: נדרים מא. מכות ד. נדה לט. סג:], ג) [לקמן טז: כתובות מא: ב"ק טו:], ד) [לעיל ב:], ה) וא"ת ומה לפסי ביראות שכן צריך שם ד' מחיצות ולכך לא התרת בהן יותר מי"ג אמות ושליש תאמר במבוי דסגי בג' וי"ל דאין חילוק בין ד' לג' אפילו ב' מחיצות חשיבי לר' יהודה שפיר משם ד' מחיצות כדאמר לקמן בפרק ב [דף כב.], ו) [לקמן דף יד:], ז) ס"א למשריי' בלבוד מב' רוחות דהא איכא פחות מג' מכאן ומכאן מיהו כי אמרי' לבוד ונראה מבחוץ משכחת להו לב' פסין של ג' בסדר עובי הכותל ואפ"ה לא שרינן לה דמוקמינן ליה בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו וכו'. (ח"מ), ח) [היא אינו מופלגת רש"ש], ט) בס"א: דהוה,

עין משפט נר מצוה

א [שו"ע א"ח סי' שסג סעיף יג]

נה ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יד סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה האי מאי וכו' ושוה מבפנים לא מהני דאינו נדון משום לחי ורבי בשני פסין דחצר: (ב) ד"ה ודרבינא וכו' הא כי נכנסין נמי איכא למשרייה בלבוד משתי רוחות כצ"ל ותיבות בנראה מבחוץ ושוה מבפנים נמחק: (ג) תוס' ד"ה רבי הוא וכו' שאפרש לקמן. נ"ב בדף י"ב ע"א ד"ה ורב נחמן:

מוסף רש"י

אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא. רב יוסף חלה ושכח תלמודו והיה אביי תלמידו מזכירו (לקמן מא. סו: עג. מכות ד. וכעי"ז נדה לט.).